

KAKŠNI SO BILI POLITIČNI NAČRTI SLOVENCEV OB PRELOMU STOLETJA

Slovenske stranke ob prelomu stoletja

Z ustanovitvijo Slovenske ljudske stranke, Narodno napredne stranke in Jugoslovanske socialdemokratske stranke so bili na Slovenskem oblikovani trije tradicionalni politični tabori, ki so vse do izbruha druge svetovne vojne usmerjali politično dogajanje in krojili usodo Slovencev.

	Slovenska ljudska stranka (klerikalci)	Narodno napredna stranka (liberalci)	Jugoslovanska socialdemokratska stranka
Pomembni člani	Ivan Šušteršič, Janez E. Krek, Anton Mahnič, Anton Korošec	Ivan Hribar, Ivan Tavčar, Josip Vošnjak, Valentin Zarnik	Etbin Kristan, Ivan Cankar
Podpora	kmetje, delavci	meščanstvo, industrialisti, vaški veljaki	delavci
Zahteve	Usklajenost življenja v skladu z vero in cerkvenimi pravili. Zaščita in pomoč kmetom. Zaščita delavcev. Avtonomija Slovencev znotraj Avstrije. Splošna volilna pravica (enakopravna).	Razpad monarhije in avtonomija Slovencev. Gospodarski liberalizem. Demokracija (svoboda govora, tiska in združevanja). Splošna volilna pravica (po premoženju). Manjša vloga Cerkve v družbi.	Izboljšanje pravic in položaja delavcev. Splošna volilna pravica (enakopravna). Enakopravnost žensk. Ločitev Cerkve od države. Ustanavljanje sindikatov in delavskih zadrug.
Združenja in društva	Orel, zadruge, posojilnice	Sokol, posojilnice	/

POLITIČNI NAČRTI - v kako urejeni oziroma v kateri državi bi Slovenci želeli živeti?

Slovenci so v Avstro-Ogrski veljali za cesarju enega najbolj zvestih narodov. Kljub temu so konec 19. stoletja pričeli slovenski izobraženci in politiki vse bolj kritizirati monarhijo, saj so čutili, da so Slovenci vedno bolj v neenakopravnem položaju v odnosu do Nemcev in Italijanov. Čutili so, da so Slovenci kod narod ogroženi.

Da bi bili v boju proti Nemcem in za enakopravnost močnejši, so se pojavile ideje, da bi se povezali z drugimi narodi.

JUGOSLOVANSKA IDEJA - tab. učb. str. 165

TRIALISTIČNA PREUREDITEV MONARHIJE - tabela učb. str. 165

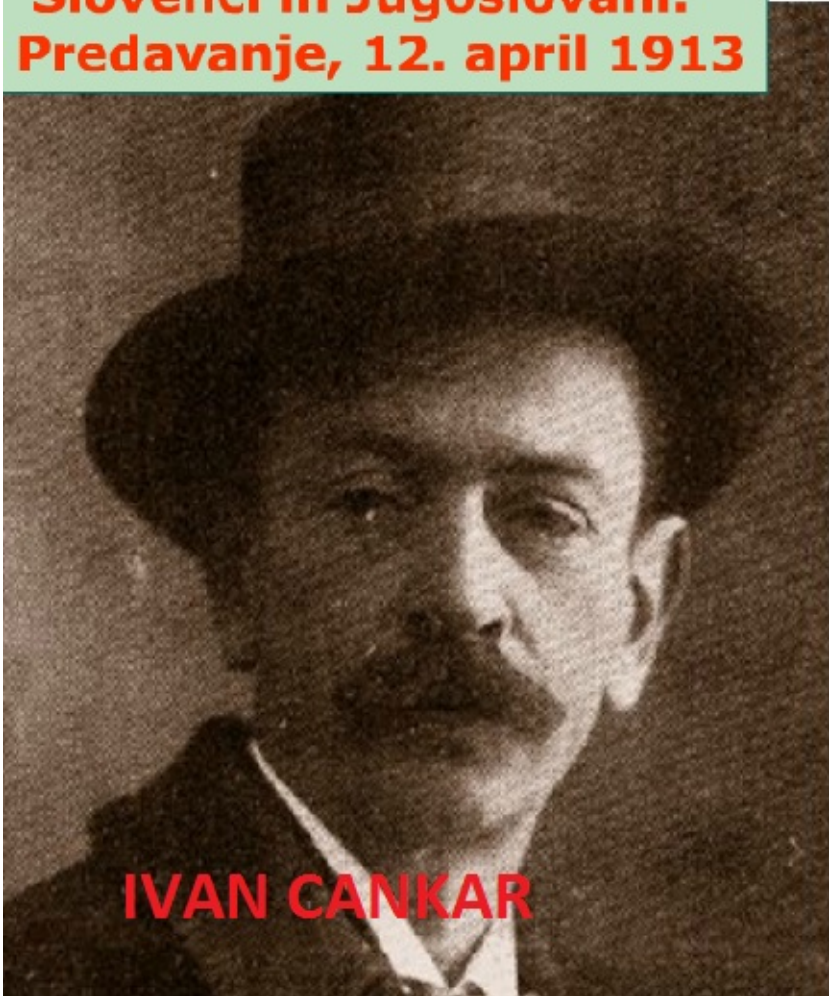
NEOILIRSKO GIBANJE - tab. učb. str. 165

Za kaj so se zavzemali preporodovci?

Preporodovci so bili tajna narodno-revolucionarna organizacija jugoslovansko usmerjenih dijakov in študentov. Poimenovali so se po mesečniku `Preporod`, ki so ga izdajali od novembra leta 1912 do srede leta 1913. Gibanje je nastalo po zgledu podobnih južnoslovanskih mladinskih gibanj, ki so na svoj način skušala rešiti slovensko narodno vprašanje znotraj avstroogrške monarhije. Zagovarjali so nastanek samostojne jugoslovanske države, ki bo združevala vse južnoslovanske narode. Kmalu po izbruhu prve svetovne vojne je gibanje razpadlo.

KAKO JE NA POVEZOVANJE JUŽNOSLOVANSKIH NARODOV GLEDAL SLOVENSKI PISATELJ IVAN CANKAR

Slovenci in Jugoslovani.
Predavanje, 12. april 1913

IVAN CANKAR

Po krvi smo si bratje, po jeziku vsaj bratranci – po kulturi, ki je sad večstoletne separatne vzgoje, pa smo si veliko bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu ali pa goriški viničar furlanskemu ... Če mislijo ti štirje narodi, da so si sorodni, in da bi lažje in bolje živeli, če bi bili združeni, naj se zgodi po njih želji, naj si v božjem imenu zgrade zvezno republiko jugoslovansko ...

V predavanju *Slovenci in Jugoslovani* je Cankar poudaril, da so med narodi tudi zelo velike kulturne razlike. Zato je predlagal, naj se ti narodi združijo le politično ne pa tudi kulturno. Cankar torej meni, da bi v novi jugoslovanski državi narodi morali ohraniti svoj jezik in svojo kulturo.